

Akkaataa Laa Ä°laah Ä°llallah Hojii irra oolchan-3

Description

Wantoota Rabbii gaditti gabbaramanitti amanuu diduu fi mormuun akkamitti guuttamaa?

Kutaa darbe keessatti maqaalee gabbaramtoota sobaa Qurâ€™aana keessatti kaafaman ilaalle turre. Harâ€™as itti fufuun kan hafan ni ilaalla:

Kitaaba Rabbii keessatti maqaalee gabbaramtoota sobaa

6-Awliyaaâ€™a-

أَتَتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْ لِيَاءَ قَلِيلًا مَا
تَذَكَّرُونَ

â€œGooftaa keessan irraa wanta gara keessan buufame hordofaa. Isaa gaditti awliyaaâ€™a hin hordofinaa. Xiqqoma gorfamtu.â€ Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:3

Yaa namoota! Rabbii keessan irraa Qurâ€™aanaa fi ibsa isaa kan taâ€™e sunnah Nabiyyii (SAW) gara keessanitti buufame hordofaa. Qurâ€™aanaa fi sunnah hordofuu jechuun xiyyefannoo itti kennuu fi wanta keessa jiru niyyaadhaan hojii irra oolchudha.

Awliyaaâ€™a heddu minna waliyyiiti. Jecha biraatin, waliyyiin baayâ€™een awliyaaâ€™a jedhamu. Waliyyiin hiika baayâ€™ee qaba. Isaan keessaa: Gooftaa, bulchaa, qananiisaa, gargaaraa, jaalalloo, hiriyyaa fi kanneen biroo.

Kana booda â€œIsaa gadiitti awliyaaâ€™a hin hordofinaa.â€ jechuun, Rabbiin ala wanta bira Isaa waliin hin gabbarinaa, nama diinii Rabbii irraa jallate jaalalloo, hiriyyaa fi gargaaraa hin godhatinaa.[\[1\]](#)

7-Shurakaaâ€™a (Shariikota)-Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

وَجَعَلُوا لِهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقُوهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ
سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ

â€œ**Odo Inni isaan uumee jiruu Jinnoota Rabbiif shariikota taasisan; isaan beekumsa malee ilmaan dhiiraa fi dubaraa Isaaf godhan. Inni wantoota isaan kijibaan Isatti maxxansan irraa qulqulluu fi oltaâ€™aadha.**â€ Suuratu Al-Anâ€™aam 6:100

Gosooni gabbaramtoota sobaa asii olitti dubbataman kunniin (andaad, aalihata, gooftolee, xaaghuta, sanamoota, awsaanaa, awliyaaâ€™a fi shariikoni) maqaan gargar haa taâ€™anii malee Rabbii oltaâ€™aa gaditti waan gabbarmaniif wal fakkaatu. Hundi isaaniitu gabbaramtoota sobaati.

Rabbii gaditti wantoota gabbaraman (waaqefataman) armaan olii bakka gurguddaa lamatti quodu dandeenyaa: aaqila fi aaqila kan hin taane. Aaqila jechuun uumama waa hubachuu dandaâ€™uudha. Kanneen akka ilma namaa, jinnii fi malaykoota. Aaqila kan hin taane immoo waa hubachuu kan hin dandeenyedha. Kan akka siidaa, muka, aduu, jiâ€™aa fi kkf.

Ammas aaqila kan taâ€™an bakka lamatti quodamu: isa gabbaruutti kan gammaduu fi kan hin gammanne.[\[2\]](#)

1-Isa gabbaruutti kan gammaduu- kuni nama namoonni akka isa gabbaranii fi ol guddisan barbaadu fi itti gammaduudha. Kuni kan akka firaâ€™awnaa, iblisaa fi daangaa darbitoota irraa kanneen biroo. Kunniin warroota isaan gabbaran waliin ibidda keessa taâ€™u. Akkuma Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa jedhe:

﴿إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ أَتَبَعُوا مِنَ الَّذِينَ أَتَبَعُوا وَرَأُوا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ١٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أَتَبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأُ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَنَا ١٦٧﴾ كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ١٦٨﴾

â€œ**(166)**-Yeroo warri hordofaman warra hordofan irraa qulqullaaâ€™an, azaaba arganii fi hariiroon isaanii hundii citu. **(167)**-Warroonni hordofanis ni jedhu, â€œOsoo carraan nuuf jiraatee, silaa akkuma isaan nurraa qulqullaaâ€™an nutis isaan irraa qululloofnaa turre.â€ Akka kanatti Rabbiin hojiwwan isaanii isaan irratti gaabbii godhee isaanitti mulâ€™isa. Isaan ibidda keessaa kan bahanii miti.â€ Suuratu Al-Baqarah 2:166-167

Yeroo azaaba (adabbii) Aakhirah argan matootin hordofaman, shirkii fi kufrii keessatti namoota isaan hordofan irraa ni qulqullaâ€™u, ni fagaatu. Hariiroon hundi addunyaa keessatti isaan wal qabsiisaa ture ni cita. Kan akka wal jaallachuu, wal gargaaru, firummaa fi hariiroon biroo warra kafaran jidduu jiru Guyyaa Qiyaamaa addaan cituun diinummaan isaan jidduutti uumama. Kanaafi, hordoftoonni akkana jedhu, â€œMaal qaba osoo gara addunyaatti deebiâ€™uu carraa arganne, silaaakkuma isaan nurraa qulqullaâ€™an nutis isaan irraa qulqulloofna.â€• Rabbiinakkuma ciminna adabbii Isaa Guyyaa Qiyaamaa isaanitti agarsiisu, hojii isaanii sobaa isaan irratti gaabbii godhee isaanitti agarsiisa. Isaan ibidda keessaa gonkumaa hin bahan.[\[3\]](#)

Kuni haa beekkamu: Hojiin hanga fedhe gaarii haa fakkaatu, hojiin kuni yoo Rabbii oltaâ€™aaf hin taâ€™inii fi shirkiin keessa seene, hojiin kuni baaxila (soba). Hariiroon namoota kanniin jidduu jiru Rabbiin ala wanta biraatiif waan taâ€™eef yeroo garmalee itti hajamanitti isaan irraa cita. Akka addunyaa irratti wal gargaaran, Aakhiratti wal gargaaru hin dandaâ€™an.

2-Isa gabbaruutti kan hin gammanne-kunniin warra Rabbiif ajajamanii fi namoonni akka isaan gabbaran kanneen hin barbaanne fi itti hin gammaneedha. Kan akka Nabii Iisaa, haadha isaa Mariyam, Malaykoota fi namoota birooti. Isaan kunniin namoota isaan gabbaran irraa qulqulluudha. Nabii Iisaa (Iyyasuus) (aleyh salaam) ilaachise Qurâ€™aana keessatti:

â€œYeroo Rabbiin â€œYaa Iisaa ilma Mariyam! Sila situ namootaan â€˜Anaa fi haadha tiyya Rabbii gaditti gabbaramaa (gooftaa waaqefatamu) lama taasifadhaâ€™ jedhee?â€• jedhu [yaadadhu]. Innis ni jedha, â€œAti Qulqulloofte! Ani wanta haqa naaf hin taane jechuun naaf hin taâ€™u. Yoo ani san kan jedhu taâ€™e, dhugumatti Ati beektee jirta. Wanta lubbuu kiyya keessa jiru ni beekta, ani waan nafsii Kee keessa jiru hin beeku. Dhugumatti Ati siritti beekaa waan fagoo fi hin mulâ€™anneeti. Waan Ati itti na ajajje, â€œRabbi Gooftaa kiyyaa fi Gooftaa keessan taâ€™e gabbaraaâ€• jechuu malee waan biraa isaanin hin jenne. Hangan isaan keessa turetti isaan irratti ragaan ture. Erga ol na fuutee booda, Ati isaan irratti Tiksaa turte. Ati waan hundaa irratti ragaadha. Yoo isaan adabde (azzabde), gabrootuma Keeti. Yoo isaanifi araaramtes, Ati Simatu Injifataa Ogeessa.â€• Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:116-118

Malaykootas ilaachise akkana jedha:

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلِكَةِ أَهُوَ لَاءٌ إِيَّاكُمْ
كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿١٢﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلَيْسَ مِنْ دُونِهِمْ بَلْ
كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّةَ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾﴾

â€œGuyyaa Rabbiin hunda isaanii walitti qabee, ergasii malaaykotaan, â€œSila isaan kun isin gabbaraa (waaqefataa) turanii?â€• jedhu, [yaadadhu].â€• [Malaaykonnis] ni jedhu: â€œAti Qulqulloofte! Gargaaraan keenya isaan osoo hin taâ€™in Sima qofa. Lakki, isaan Jinnii gabbaraa

(waaqefataa) turan. Irra hedduun isaanii isaanitti amanu.â€ Suuratu Saba 34:40-41

Rabbiin subhaanahu wa taâ€TMaalaa malaykoota, Iisaa fi haadha isaa Mariyam, uzeyri fi namoota gaggaarii biroo Isaa gaditti gabbaraman hunda ilaachise akkana jedha:

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ إِنَّمَا أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي
هُؤُلَاءِ أُمُّ هُمْ ضَلُّوا أَسْبِيلَ ﴿١٧﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَخِذَ
مِنْ دُونِكَ مِنْ أُولَيَاءِ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَعَابَأَهُمْ حَتَّى نَسُوا الْذِكْرَ وَكَانُوا
قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾ فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا
وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِيقُهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾﴾

â€œ(17)-Guyyaa isaanii fi wantoota isaan Rabbii gadiitti gabbaran walitti qabuun, â€œIsintu gabroota Kiyya kanniin jallisee moo isaantu [mataa ofiitin] karaa irraa jallatee?â€ jedhu, [yaadadhu]. (18)-Isaaniis ni jedhu, â€œAti Qulqulloofte! Sii gadiitti awliyaaâ€TMa godhachuun nuuf hin malu. Garuu hanga yaadannoo dagatanii fi ummata badan taâ€TManitti isaanii fi abbooti isaanii ni qananiifte.â€ (19)-Dhugumatti, isaan wanta isin jettan keessatti isin sobsiisanii jiru. Kanaafu, [adabbiis] deebisuu hin dandeessan, gargaarsas hin argattan. Nama isin keessaa miidhaa hojjatees adabbii guddaa isa dhandhamsiifna.â€ Suuratu al-Furqaan 25:17-19

Rabbiin subhaanahu wa taâ€TMaalaa Guyyaa Qiyaamaa namoota Isaan ala waan biraat gabbaranii fi wantoota gabbaraa turan bakka tokkotti walitti qaba. Ergasii warra gabbaraman (waaqefataman) kanaan akkana jedha: Gabroota Kiyya kanniin isintu karaa haqaa irraa jallisee akka isin gabbaran isaan ajajee moo isaantu mataa ofiitiin jallatanii fedhii nafsee ofiitiin isin gabbaranii?

Rabbi gadiitti warrooni gabbaraman ni jedhu: â€œYaa Rabbi! Wanta warrooni kuni hojjatan irraa Ati qulqullofte! Siin ala wanta biraat gabbaranii (waaqefataniin) akkana jedhama: Wanta isin isaan irratti odeessitan ilaachisee namoonni isin gabbaran kanniin â€œisin kijibdootaâ€TM akka taatan labsanii jiru. Kanaafu, azaaba (adabbi) ofirraa deebisuu hin dandeessan, gargaarsas hin argattan. Namni Rabbiitti waa qindeessuun nafsee ofii miidhe, Rabbiin ala wanta biraat gabbaran (waaqefate) fi kanarratti duâ€TMe, Rabbiin adabbii cimaa fi guddaa isa adaba.[\[4\]](#)

Gareen lammafaan wantoota Rabbi gadiitti gabbaramanii mukkeen, dhagaa fi kanneen biroo sammuu ittiin hubatan hin qabnee aayah tana keessaa seenu:

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصْبٌ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرِدُونَ ﴾
 ﴿لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ إِلَهَةً مَا وَرَدُوهَا وَكُلُّ فِيهَا خَلِيلُونَ ﴾

â€œDhugumatti, isinii fi wantoonni isin Rabbii gadiitti gabbaran qoraan Jahannami. Isin ishii (Jahannamiin) seentoota. Osso kunniin gabbaramtoota [dhugaa] taâ€TManii, ishii hin seenanii turan. Hunduu ishii keessa yeroo hunda jiraatu.â€ Suuratu Al-Anbiyah 21:98-99

Yaa kaafirtoota! Dhugumatti, isinii fi sanamni, jinnii fi nama irraa kan gabbarrii keessanitti gammade irraa wanti isin Rabbii gadiitti gabbaran, qoraan Jahannam taâ€TMu. Isinii fi sanamoonni, taabonni, jinni fi namoonni gabbari keessanitti gammadan Jahannamiin ni seenu. Namoonni gabbaritti hin gammannee kan akka Nabii Iisaa, Uzeyr, Malaykoota fi kkf Jahannamiin hin seenan.

Osso wantoonni isaan gabbaran kunniin gabbaramaa dhugaa ibaadan isaaniif malu taâ€TManii, silaa ibidda hin seenanii turan. Sababni isaas, gabbaramaan dhugaa wantoota hundaa irratti dandaâ€TMaa kan taâ€TMee fi nama Isa gabbare miidhaa irraa kan deebisuudha. Kanaifu, wantoonni isaan gabbaran kunniin nama biraadhiisi of irraayyu miidhaa deebisuu waan hin dandeenyeef gabbaramaa dhugaa hin taâ€TMan. Kana irra, isaan gabbaramtoota sobaati.

â€œHunduu ishii keessa yeroo hunda jiraatu.â€ Kana jechuun kaafironni fi wantoonni isaan gabbaraa turan hundi isaanitu Jahannam keessa zalaalami jiraatu.

Guduunfaa

Rabbii oltaâ€TMaa gadiitti wantoonni namoonni sobaan gabbaran (waaqefatan) bakka sadiitti qoodamu: 1-Aaqila akka gabbaramu fi ol guddifamu barbaadu fi itti gammadu. Kan akka Firaâ€TMawna, ibliisa (sheyxana), hoggantoota karaa Rabbii irraa namoota jallisanii fi kkf

2-Aaqila akka gabbaramu fi ol guddifamu hin barbaanne fi itti hin gammanne. Kan akka Nabii Iisaa, haadha isaa Mariyam, Malaykoota fi namoota gaggaarii biroo.

3-Wantoota aqila hin taane. Kan akka dhagaa, muka, urjiilee, aduu, jiâ€TMa fi kkf.

Aqila jechuun waa hubachuu kan dandaâ€TMu.

Namni kanniin keessaa tokko ykn sani ol gabbare (waaqefate), Rabbiitti qindeessee jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€TMaalaa Qurâ€TMaana keessatti ni jedha:

﴿إِنَّهُوَ مَنْ يُشْرِكُ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَا أُولَئِنَّ النَّارُ ﴾

â€œDhugumatti, namni Rabbitti waa qindeesse Rabbiin isarratti Jannata haraama (dhowwaa) taasisseera. Teessoon isaas ibidda.â€ Suuratu Al-Maaâ€TMida 5:72

Kitaabban wabii:

- [1] Tafsiiru Qurxubii-9/151
- [2] Maâ€TMaariju al-Qabuul-fuula 606-607, Hafiiz ibn Ahmad Al-Hakamii

[\[3\]](#) Tafsiiru Muyassar-25 fi tafsiira biroo

[\[4\]](#) Tafsiiru Muyassar-361

Date Created

February 14, 2020

Author

admin